

Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

УДК: 338.43:338.51

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16899791>

Цінові фактори підприємств аграрного сектору

Бондаренко Валерій Михайлович,

доктор економічних наук, професор, Національний університет біоресурсів
і природокористування України, <https://orcid.org/0000-0002-5929-7158>

Прийнято: 23.07.2025 | Опубліковано: 31.07.2025

Анотація. Стаття присвячена дослідженню цінових факторів, що впливають на діяльність аграрних підприємств, з особливим акцентом на їхню роль у забезпеченні конкурентоспроможності, прибутковості та стійкості в умовах ринкової нестабільності. Аграрний сектор, будучи ключовим елементом економіки України, стикається з численними викликами, такими як волатильність світових цін на сільськогосподарську продукцію, зростання вартості ресурсів, обмежена державна підтримка та логістичні труднощі, зокрема через воєнний стан.

У дослідженні аналізуються як внутрішні фактори, пов'язані з собівартістю виробництва, технологічним рівнем і продуктивністю праці, так і зовнішні, включаючи міжнародні ринкові тенденції, державне регулювання, кліматичні умови та транспортні витрати. На основі теоретичних підходів до ціноутворення, таких як теорія попиту і пропозиції, теорія витрат та інституціональний підхід, стаття розкриває механізми формування цін у аграрному секторі та їхній вплив на економічні показники підприємств.

Особлива увага приділяється стратегіям управління ціновими ризиками, зокрема хеджуванню через ф'ючерсні контракти, диверсифікації виробництва,

впровадженню енергоефективних технологій і оптимізації логістичних процесів. У статті також розглядається потенціал сучасних технологій, таких як точне землеробство та автоматизація, для зниження витрат і підвищення стійкості до цінових шоків. На основі аналізу ринкових даних і прогнозів, зокрема щодо впливу торговельних тарифів на аграрний експорт, підкреслюється необхідність комплексного підходу до управління ціновими факторами, який включає моніторинг ринків, інновації, співпрацю з державними інституціями та розвиток логістичних можливостей.

Дослідження пропонує практичні рекомендації для аграрних підприємств, спрямовані на підвищення їхньої фінансової стабільності та конкурентоспроможності. Подальші напрями досліджень передбачають розробку моделей прогнозування цінових коливань і оцінку ефективності державної підтримки, що сприятиме розвитку аграрного сектору та його внеску в економіку України і глобальну продовольчу безпеку.

Ключові слова: цінові фактори, аграрні підприємства, аграрний сектор, хеджування, цінові ризики, сільське господарство, пшениця, кукурудза, соя.

Price factors of agricultural enterprises

Valery Bondarenko,

Doctor of Economics, Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-5929-7158>

Abstract. The article is devoted to the study of pricing factors influencing the activities of agricultural enterprises, with a particular focus on their role in ensuring competitiveness, profitability, and resilience amidst market volatility. The agricultural sector, a cornerstone of Ukraine's economy, faces numerous challenges, including global price fluctuations for agricultural products, rising resource costs, limited state support, and logistical constraints, particularly due to the ongoing war.

The study analyzes both internal factors, such as production costs, technological levels, and labor productivity, and external factors, including international market trends, state regulation, climatic conditions, and transportation expenses. Drawing on theoretical approaches to pricing, such as the theory of supply and demand, cost theory, and the institutional approach, the article elucidates the mechanisms of price formation in the agricultural sector and their impact on enterprises' economic performance.

Special attention is given to strategies for managing pricing risks, including hedging through futures contracts, production diversification, adoption of energy-efficient technologies, and optimization of logistical processes. The article also explores the potential of modern technologies, such as precision agriculture and automation, to reduce costs and enhance resilience to price shocks. Based on market data analysis and forecasts, particularly regarding the impact of trade tariffs on agricultural exports, the need for a comprehensive approach to managing pricing factors is emphasized, encompassing market monitoring, innovation, collaboration with state institutions, and the development of logistical capabilities.

The study offers practical recommendations for agricultural enterprises aimed at enhancing their financial stability and competitiveness. Future research directions include developing models for forecasting price fluctuations and evaluating the effectiveness of state support, which will contribute to the development of the agricultural sector and its role in Ukraine's economy and global food security.

Keywords: price factors, agricultural enterprises, agricultural sector, hedging, price risks, agriculture, wheat, corn, soybeans.

Нерозв'язані аспекти тарифної політики та потенційний внесок у дослідження

На основі аналізу статті «Цінові фактори підприємств аграрного сектору» виділено низку нерозв'язаних аспектів проблеми ціноутворення в аграрному секторі, які залишаються актуальними на глобальному та локальному рівнях. Ці аспекти відкривають перспективи для подальших наукових досліджень і

практичних розробок, у яких автор, Валерій Бондаренко, може зробити вагомий внесок.

Стаття детально описує вплив внутрішніх (собівартість, технології) і зовнішніх (ринкові тенденції, воєнний стан) факторів на ціноутворення аграрних підприємств, пропонуючи стратегії управління ризиками, такі як хеджування та диверсифікація. Проте довгостроковий вплив цінових коливань на трансформацію глобальних ланцюгів постачання залишається недостатньо дослідженим. Зокрема, нез'ясованим є питання, як переорієнтація ринків збуту чи локалізація ресурсів вплине на стабільність сектору. Потенційний внесок автора полягає у розробці моделей прогнозування довгострокових змін у торговельних потоках, з акцентом на адаптацію аграрних підприємств України до нових умов, включаючи аналіз економічної доцільності диверсифікації ринків.

Стаття згадує соціально-економічні наслідки цінових шоків, але не заглиблюється в їхній вплив на сільські громади, зокрема на зайнятість і продовольчу безпеку. Наприклад, не досліджено, як зростання цін на продукцію впливає на вразливі верстви населення чи як цінові коливання можуть спричинити міграцію з сільських регіонів. Потенційний внесок автора: Дослідження впливу цінових шоків на доходи домогосподарств і зайнятість у сільській місцевості України, з розробкою стратегій диверсифікації (агротуризм, переробка), підкріплених емпіричними даними.

У статті запропоновано стратегії адаптації, такі як хеджування, точне землеробство та оптимізація логістики, але їхня практична ефективність для малих і середніх підприємств залишається недооціненою. Наприклад, неясно, наскільки доступними є ф'ючерсні контракти чи цифрові технології для невеликих господарств. Потенційний внесок автора: Розробка методології оцінки економічної ефективності цих стратегій, включаючи аналіз витрат і вигод для малих підприємств, а також створення кооперативних моделей для доступу до фінансових інструментів.

Стаття підкреслює роль ринкових очікувань у формуванні цінової політики, але не аналізує психологічний і поведінковий вплив цінової невизначеності на фермерів та інвесторів. Зокрема, бракує досліджень, як очікування цінових змін впливають на прийняття рішень малими господарствами. Потенційний внесок автора: Проведення соціологічних опитувань і аналіз ринкових даних для вивчення поведінки стейкхолдерів, з розробкою рекомендацій для управління невизначеністю в аграрному секторі.

Стаття побіжно торкається екологічних аспектів, таких як вплив кліматичних умов на ціни, але не розглядає, як зростання цін на ресурси (добрива, паливо) впливає на екологічну стійкість виробництва. Потенційний внесок автора: Аналіз впливу цінових факторів на інтенсивність використання ресурсів і викиди парникових газів, з розробкою рекомендацій для впровадження екологічно орієнтованих технологій, таких як точне землеробство, у відповідь на цінові шоки.

Автор планує зосередитися на розробці комплексної методології для оцінки довгострокових економічних і соціальних наслідків цінових коливань, з акцентом на малих і середніх аграрних підприємствах України. Це включатиме створення економетричних моделей для прогнозування цін, аналіз соціальних наслідків для сільських громад і оцінку екологічної стійкості стратегій адаптації. Дослідження базуватимуться на емпіричних даних з України та міжнародного досвіду, передбачаючи співпрацю з аграрними асоціаціями для тестування практичних рекомендацій. Такий підхід поглибить розуміння цінових факторів і сприятиме підвищенню стійкості аграрного сектору в умовах ринкової нестабільності.

Огляд джерел

С.В. Кравченко у своїй роботі «Економічні аспекти функціонування аграрного сектору України» аналізує вплив внутрішніх і зовнішніх економічних факторів на ціноутворення в сільському господарстві, наголошуючи на ролі

собівартості виробництва та логістичних витрат у формуванні конкурентоспроможності. О.П. Шевчук у статті «Цінові ризики в аграрному секторі: виклики та можливості» досліджує механізми управління ціновими коливаннями, зокрема через використання фінансових інструментів, таких як хеджування, та їхній вплив на стабільність доходів аграрних підприємств. І.В. Гончаренко у публікації «Технологічні інновації в аграрному виробництві» акцентує увагу на потенціалі точного землеробства та автоматизації для зниження витрат і підвищення ефективності, що сприяє пом'якшенню цінових шоків. Ю.М. Сидоренко у праці «Державна підтримка аграрного сектору: сучасні тенденції» аналізує вплив субсидій і податкових пільг на фінансовий стан аграрних підприємств, підкреслюючи обмеженість державної допомоги в Україні та її наслідки для цінової політики. У цій статті узагальнюються та доповнюються попередні дослідження шляхом комплексного аналізу цінових факторів, що впливають на аграрні підприємства. Зокрема, акцент робиться на інтеграції ринкового аналізу, технологічних інновацій і стратегій співпраці з державними інституціями для розробки ефективних підходів до управління ціновими ризиками та підвищення стійкості аграрного сектору.

Вступ

Аграрний сектор залишається стратегічно важливим для економік багатьох країн, зокрема України, де він забезпечує значну частку ВВП, підтримує продовольчу безпеку та формує експортний потенціал. У контексті сучасних глобальних викликів, таких як зміна клімату, геополітична нестабільність та зростання вартості ресурсів, аграрні підприємства стикаються зі складними умовами, що потребують гнучкості та інноваційних підходів до управління.

Цінові фактори виступають ключовим елементом, що визначає економічну ефективність і конкурентоспроможність сільськогосподарських виробників. Вони охоплюють широкий спектр аспектів — від витрат на виробничі ресурси до впливу міжнародних ринкових тенденцій і державних регуляторних політик.

В Україні, де аграрний сектор зазнає додаткових труднощів через воєнний стан і логістичні обмеження, розуміння та ефективне управління цими факторами стає критично важливим.

Стаття присвячена дослідженню природи цінових факторів, аналізу їхнього впливу на діяльність аграрних підприємств і розробці практичних рекомендацій для мінімізації ризиків, пов'язаних із ціновою волатильністю.

Особлива увага приділяється потенціалу сучасних технологій, таких як автоматизація та цифрові рішення, а також ролі державної підтримки у створенні сприятливих умов для розвитку сектору. Дослідження спирається на актуальні дані, включаючи ринкові прогнози та приклади з міжнародного досвіду, щоб запропонувати комплексний підхід до підвищення стійкості аграрних підприємств у динамічному економічному середовищі.

Мета:

Комплексний аналіз цінових факторів, що впливають на діяльність аграрних підприємств, з акцентом на їхню роль у формуванні конкурентоспроможності, прибутковості та стійкості в умовах ринкової волатильності. Дослідження спрямоване на виявлення внутрішніх і зовнішніх чинників ціноутворення, оцінку їхнього впливу на економічні показники аграрного сектору, а також розробку практичних стратегій управління ціновими ризиками, які дозволять підприємствам ефективно адаптуватися до змін ринкового середовища та підвищити свою фінансову стабільність.

Завдання:

- Провести детальний аналіз внутрішніх і зовнішніх цінових факторів, що впливають на собівартість виробництва та конкурентоспроможність аграрних підприємств, з урахуванням сучасних ринкових і геополітичних умов;

- Оцінити ефективність застосування технологій точного землеробства, автоматизації та енергоефективних рішень у зниженні витрат і підвищенні стійкості аграрних підприємств до цінових коливань;
- Розробити рекомендації щодо стратегій управління ціновими ризиками, включаючи хеджування, диверсифікацію виробництва та оптимізацію логістичних процесів, для забезпечення фінансової стабільності аграрних підприємств.

Цілі:

- Визначити ключові фактори, що формують ціни на сільськогосподарську продукцію та ресурси, та оцінити їхній вплив на економічні показники аграрних підприємств в умовах глобальної та локальної ринкової нестабільності;
- Дослідити потенціал сучасних технологій і фінансових інструментів у підвищенні конкурентоспроможності аграрного сектору шляхом зниження собівартості виробництва та мінімізації цінових ризиків;
- Сформувані практичні підходи до співпраці аграрних підприємств із державними інституціями та логістичними партнерами для отримання підтримки та оптимізації витрат, сприяючи розвитку аграрного сектору та його внеску в економіку країни.

Виклад основного матеріалу дослідження

Ефективність функціонування аграрних підприємств значною мірою залежить від цінових факторів, які впливають на їхню конкурентоспроможність, прибутковість та стійкість. Цінові фактори включають як внутрішні (пов'язані з діяльністю самого підприємства), так і зовнішні (ринкові, економічні, політичні) аспекти. У статті розглядаються основні цінові фактори, їхній вплив на діяльність аграрних підприємств та можливі стратегії управління ціновими ризиками.

Цінові фактори в аграрному секторі визначаються як сукупність умов, що впливають на формування цін на сільськогосподарську продукцію, ресурси та послуги. Основними теоретичними підходами до аналізу цінових факторів є:

- теорія попиту і пропозиції, згідно з якою ціни на аграрну продукцію формуються під впливом ринкового балансу між виробництвом та споживанням;
- теорія витрат, яка вказує на те, що собівартість виробництва включає витрати на насіння, добрива, техніку, працю тощо, а тому є ключовим внутрішнім фактором ціноутворення;
- інституціональний підхід, що включає державне регулювання, субсидії, податки та міжнародні торговельні угоди, які мають вплив на цінові коливання.

Внутрішні цінові фактори пов'язані з організаційно-економічними особливостями діяльності підприємства. Зростання цін на ресурси, такі як паливо, добрива, засоби захисту рослин, безпосередньо впливає на собівартість продукції. Наприклад, у 2023 році в Україні ціни на мінеральні добрива зросли на 30-40% через логістичні проблеми та глобальні економічні виклики. Крім того використання сучасних технологій, зокрема точного землеробства, автоматизації вирощування, дозволяє знижувати витрати, що позитивно впливає на цінову конкурентоспроможність. Також низька продуктивність праці може підвищувати собівартість, що обмежує можливості підприємства знижувати ціни на продукцію [1].

Таблиця 1

Відношення роздрібних продавців на ринку аграрної продукції до автоматизації та штучного інтелекту

№	Твердження	Відсоток респондентів, які згодні
1	Автоматизація підвищить точність внесення сільськогосподарських ресурсів, таких як пестициди та добрива	55%

2	Автоматизація зменшить кількість помилок під час внесення ресурсів	54%
3	ІІІ забезпечить кращі агрономічні рекомендації	45%
4	Автоматизація зменшить потребу в робочій силі для внесення ресурсів	31%
5	ІІІ зменшить мої операційні витрати	21%
6	ІІІ зменшить мою потребу в працівниках для агрономічної підтримки та рекомендацій	16%

Джерело: побудовано автором на основі [2].

Зовнішні фактори мають макроекономічний та ринковий характер. Коливання цін на зернові, олійні культури та інші товари на міжнародних ринках (наприклад, Чиказька товарна біржа) безпосередньо впливають на доходи аграрних підприємств. У 2022-2023 роках ціни на пшеницю демонстрували значну волатильність через геополітичні чинники. Податкові пільги, субсидії, а також обмеження експорту, наприклад, мита або квоти, впливають на ціни. В Україні державна підтримка аграрного сектору залишається обмеженою, що підвищує вразливість підприємств до цінових шоків. Посухи, повені та інші природні явища впливають на обсяги виробництва, що, відповідно, позначається на ринкових цінах. Зростання цін на транспортування, особливо в умовах воєнного стану в Україні, значно впливає на кінцеву ціну продукції.

Таблиця 2

Прогнозовані втрати для сільськогосподарського сектору США по категоріям товарів внаслідок введення взаємних тарифів в 2025 році (млрд дол. США)

№	Товар	Сценарій 1	Сценарій 2	Сценарій 3
1	Соєа	-0.12	-1.68	-5.60
2	Кукурудза	-0.31	-2.04	-2.90
3	Молочна продукція	-0.42	-0.99	-1.54
4	Яловичина	-0.27	-0.29	-0.73
5	Свинина	-0.29	-0.59	-1.09
6	Пшениця	-0.03	-0.91	-1.11
7	Разом	-1.57	-14.1	-36.9

Джерело: побудовано автором на основі [3].

У січні 2025 року адміністрація президента США Дональда Трампа оголосила про можливе запровадження 25% тарифів на імпорт товарів з Канади та Мексики, починаючи з 1 лютого. Це рішення викликало занепокоєння щодо потенційного впливу на сільське господарство США. Аналіз, проведений економістами Північно-Дакотського державного університету, розглядає три сценарії:

- Взаємні 25% тарифи між США та Канадою;
- Взаємні 25% тарифи між США та Мексикою;
- Комбінація обох попередніх сценаріїв із додатковими взаємними 10% тарифами між США та Китаєм.

Усі сценарії передбачають значні втрати для американських фермерів, особливо в експорті сої, кукурудзи, молочних продуктів, яловичини, свинини та пшениці. Загальні прогнозовані втрати експорту в 2025 році можуть досягати до 36,9 мільярда доларів США у найгіршому сценарії. Впровадження взаємних тарифів може призвести до зменшення конкурентоспроможності американських аграрних товарів на міжнародних ринках, підвищення витрат для фермерів і зниження їх доходів.

Цінові фактори мають суттєвий вплив на діяльність аграрних підприємств, створюючи як сприятливі можливості, так і серйозні виклики. Наприклад, зростання світових цін на зернові культури може значно підвищити доходи експорт орієнтованих підприємств, дозволяючи їм отримувати вищі прибутки [4]. Проте одночасне зростання цін на ресурси, такі як паливо, добрива чи засоби захисту рослин, призводить до збільшення собівартості виробництва, що знижує рентабельність. За даними досліджень, у 2022 році рентабельність виробництва зернових в Україні знизилася на 15-20% через стрімке зростання витрат на логістику та ресурси, що стало наслідком як внутрішніх, так і зовнішніх економічних потрясінь. Крім того, аграрні підприємства стикаються з ціновими ризиками, спричиненими волатильністю ринків, що ускладнює прогнозування доходів та планування діяльності.

Для мінімізації цих ризиків аграрні підприємства можуть застосовувати низку стратегій. Одним із дієвих методів є хеджування, яке передбачає укладання ф'ючерсних контрактів на товарних біржах, таких як Чиказька товарна біржа, для фіксації цін на продукцію в майбутньому. Це дозволяє підприємствам захиститися від несподіваних цінових спадів, забезпечуючи стабільність доходів навіть за умов ринкової невизначеності. Наприклад, виробники зернових можуть заздалегідь домовитися про продаж майбутнього врожаю за фіксованою ціною, що знижує їхню залежність від короткострокових ринкових коливань. Іншим важливим підходом є диверсифікація виробництва, яка полягає у вирощуванні різних сільськогосподарських культур, таких як зернові, олійні чи технічні культури [5]. Це зменшує залежність підприємства від цінових коливань на одну продукцію, оскільки зниження цін на одну культуру може бути компенсоване стабільними або зростаючими цінами на іншу. Наприклад, господарство, яке вирощує одночасно пшеницю, кукурудзу та соняшник, має більшу фінансову стійкість порівняно з тими, що спеціалізуються лише на одній культурі. Крім того, впровадження енергоефективних технологій, таких як використання сонячних панелей для живлення техніки чи оптимізація систем зрошення, сприяє зниженню витрат на енергоносії та ресурси [6]. Рациональне використання ресурсів, наприклад, точне внесення добрив або застосування технологій точного землеробства, дозволяє мінімізувати витрати на сировину без втрати врожайності. Такі заходи не лише знижують собівартість виробництва, але й підвищують стійкість підприємств до цінових шоків, спричинених зростанням цін на ресурси чи несприятливими ринковими умовами.

Для підвищення стійкості до цінових коливань аграрним підприємствам необхідно впроваджувати комплексний підхід до управління ціновими факторами, який охоплює ринковий аналіз, технологічні інновації, співпрацю з державою та оптимізацію логістики. Постійний моніторинг світових і локальних ринкових тенденцій є основою для ефективного управління ціновими ризиками

[7]. Це передбачає аналіз котирувань на міжнародних товарних біржах, таких як Чиказька чи Лондонська, а також вивчення локальних ринкових умов, включаючи попит, пропозицію та сезонні фактори [8]. Такий підхід дозволяє підприємствам прогнозувати цінові зміни, своєчасно адаптувати виробничі плани та оптимізувати цінову політику [9]. Наприклад, за наявності прогнозів щодо зростання цін на пшеницю підприємства можуть збільшити посівні площі під цю культуру, тоді як передбачення зниження цін може спонукати до диверсифікації асортименту.

Інвестування в сучасні технології відіграє ключову роль у зниженні собівартості та підвищенні конкурентоспроможності [10]. Точне землеробство, яке включає використання супутникових даних, дронів і сенсорів для моніторингу стану посівів, дозволяє оптимізувати витрати на добрива, воду та засоби захисту рослин [11]. Автоматизовані системи управління, такі як програмне забезпечення для планування посівних кампаній чи управління технікою, сприяють підвищенню ефективності праці та зменшенню витрат на паливо [12]. Наприклад, впровадження GPS-навігації для сільськогосподарської техніки може скоротити витрати пального на 10-15%, що особливо важливо в умовах зростання цін на енергоносії. Крім того, використання енергоефективних технологій, таких як сонячні панелі чи біогазові установки, знижує залежність від зовнішніх постачальників енергії, що додатково стабілізує витрати.

Співпраця з державними інституціями є важливим елементом стратегії управління ціновими факторами, оскільки державна підтримка може значно полегшити фінансове навантаження на підприємства [13]. Активна участь у програмах субсидування, таких як компенсація витрат на закупівлю насіння чи техніки, дозволяє підприємствам знижувати собівартість виробництва [14]. Лобіювання інтересів аграрного сектору через асоціації чи галузеві об'єднання сприяє формуванню сприятливого законодавчого середовища, наприклад, запровадженню пільгових кредитів чи зниженню експортних мит [15]. В Україні, де державна підтримка аграрного сектору залишається обмеженою, такі

ініціативи можуть мати вирішальне значення для підвищення стійкості підприємств до цінових коливань.

Розвиток логістичних можливостей є критично важливим в умовах зростання цін на транспортування, що особливо актуально для України через логістичні виклики, спричинені воєнним станом. Створення власних логістичних ланцюгів, таких як склади для зберігання продукції чи власний автопарк, дозволяє підприємствам зменшити залежність від зовнішніх перевізників і знизити транспортні витрати. Наприклад, інвестування в сучасні зерносклади може скоротити втрати продукції та забезпечити її продаж у період вищих цін. Співпраця з надійними транспортними партнерами, які пропонують гнучкі умови та оптимальні маршрути, також сприяє зниженню логістичних витрат. Крім того, використання мультимодальних перевезень, що поєднують автомобільний, залізничний і річковий транспорт, може підвищити ефективність доставки продукції на експортні ринки, мінімізуючи вплив зростання цін на паливо.

Висновок

Цінові фактори відіграють визначальну роль у функціонуванні аграрних підприємств, впливаючи на їхню економічну ефективність, конкурентоспроможність і здатність адаптуватися до ринкових умов. Проведений аналіз свідчить, що внутрішні фактори, такі як собівартість виробництва, технологічний рівень і продуктивність праці, потребують постійної оптимізації на рівні підприємства, щоб забезпечити зниження витрат і підвищення якості продукції. Зовнішні фактори, зокрема волатильність світових цін, державне регулювання, кліматичні умови та логістичні витрати, створюють додаткові виклики, які вимагають від підприємств гнучкості та стратегічного підходу до управління ризиками.

Ефективне управління ціновими факторами можливе лише за умови комплексного підходу, який поєднує ринковий аналіз, технологічні інновації, співпрацю з державними інституціями та оптимізацію логістичних процесів.

Постійний моніторинг ринкових тенденцій дозволяє підприємствам прогнозувати цінові зміни та своєчасно адаптувати свої стратегії, тоді як інвестування в сучасні технології, такі як точне землеробство чи енергоефективні рішення, сприяє зниженню собівартості та зміцненню конкурентних позицій. Співпраця з державою через програми субсидування та лобіювання інтересів аграрного сектору створює можливості для отримання фінансової підтримки, що особливо важливо в умовах обмеженого доступу до ресурсів. Розвиток логістичних можливостей, включаючи створення власних ланцюгів постачання та використання мультимодальних перевезень, допомагає мінімізувати транспортні витрати, що є критично важливим в умовах зростання цін на паливо та логістичні послуги.

Дослідження показало, що аграрні підприємства України стикаються з унікальними викликами, спричиненими геополітичними та економічними факторами, такими як воєнний стан, що ускладнює логістику та підвищує витрати. Водночас глобальні тенденції, такі як зростання попиту на сільськогосподарську продукцію та розвиток технологій, відкривають нові можливості для підвищення ефективності та конкурентоспроможності. Для реалізації цього потенціалу підприємствам необхідно активно впроваджувати інновації, диверсифікувати виробництво та використовувати фінансові інструменти, такі як хеджування, для захисту від цінових ризиків.

Подальші дослідження в цій сфері мають бути спрямовані на розробку точних моделей прогнозування цінових коливань, що враховуватимуть як глобальні, так і локальні фактори. Важливим є також аналіз ефективності державної підтримки аграрного сектору, зокрема оцінка впливу субсидій, пільгових кредитів і податкових преференцій на фінансову стійкість підприємств. Крім того, доцільно дослідити потенціал цифрових технологій, таких як блокчейн для управління ланцюгами постачання чи штучний інтелект для аналізу ринкових даних, у підвищенні ефективності управління ціновими факторами. Впровадження таких підходів сприятиме не лише підвищенню

стійкості окремих аграрних підприємств, але й розвитку аграрного сектору в цілому, забезпечуючи його вагомий внесок у економіку країни та глобальну продовольчу безпеку.

Список використаної літератури

1. Balasubramanian S., Kumar R. Price volatility in agricultural markets: Risk management strategies for agribusiness. *Journal of Agricultural Economics*, 2022, № 73 (3), С. 645–662.
2. CropLife. Precision agriculture survey: This is what ag retailers think about new technologies. URL: <https://www.croplife.com/precision-tech/precision-agriculture-survey-this-is-what-ag-retailers-think-about-new-technologies/#slide=99936-99882-2>.
3. Farm Office. What might be the impact on agriculture of tariffs on Canadian and Mexican imports. 2025. URL: <https://farmoffice.osu.edu/blog/tue-01282025-145pm/what-might-be-impact-agriculture-tariffs-canadian-and-mexican-imports>.
4. Кравченко С.В. Економічні аспекти функціонування аграрного сектору України: виклики та перспективи. *Економіка та суспільство*, 2023, № 45, С. 112–120. Інститут економіки та прогнозування НАН України, м. Київ.
5. Лупенко Ю.О. Стратегії розвитку аграрного сектору України в умовах цінової нестабільності. *Економіка АПК*, 2024, № 3, С. 6–14. Інститут аграрної економіки, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10.
6. Сидоренко Ю.М. Державна підтримка аграрного сектору: сучасні тенденції: навчальний посібник. – Київ, 2023. – С. 280. Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ.
7. Smith J.A., Thompson W. Global agricultural trade and price shocks: Implications for developing countries. *Food Policy*, 2023, № 119, С. 102487.
8. Шевчук О.П., Гончаренко І.В. Цінові ризики в аграрному секторі України: інструменти управління та перспективи. *Агросвіт*, 2024, № 1–2, С. 34–42.

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ,
вул. Героїв Оборони, 15.

9. Anderson K., Nelgen S. Global agricultural trade and policy: Impacts on price volatility and market stability. *World Development*, 2023, № 162, С. 106–119.
10. FAO. The State of Food and Agriculture 2024: Price volatility and food security. Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome, 2024. URL: <http://www.fao.org/publications/sofa/2024/en>.
11. Пономаренко О.В. Технологічні інновації в управлінні ціновими ризиками аграрного сектору України. *Економіка та управління АПК*, 2024, № 5, С. 23–31. Інститут аграрної економіки, м. Київ.
12. Tadesse G., Algieri B., Kalkuhl M., von Braun J. Drivers and triggers of international food price spikes and volatility. *Food Policy*, 2022, № 108, С. 102234.
13. OECD. Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2024: Addressing price volatility through innovation and cooperation. Organisation for Economic Co-operation and Development, Paris, 2024. URL: <https://www.oecd.org/agriculture/topics/agricultural-policy-monitoring/>.
14. Мельник Т.М., Зубець М.В. Логістичні виклики аграрного сектору України в умовах воєнного стану. *Економіка АПК*, 2023, № 7, С. 15–22. Інститут аграрної економіки, м. Київ.
15. Swinnen J., Vos R. Agricultural value chains and price risk management: Global perspectives and lessons for developing countries. *Annual Review of Resource Economics*, 2023, № 15, С. 405–428.